

DARÜLACEZE BAŞKANLIĞI
"Çağları Aşan İyilik Hareketi"

ADAK VE KURBAN

123 YILDIR
SİZ DEĞERLİ
BAĞIŞÇILARIMIZIN
NAKDİ VE AYNİ
BAĞIŞLARIYLA AYAKTAYIZ

440 60 80

Siz değerli bağışçılarımız,
Adak bağışlarınız için web sitemiz
üzerinden bize kolaylıkla
ulaşabilirsiniz

www.darulaceze.gov.tr

darulacezegovtr
darulaceze.baskanligi
DarulacezeBaşkanlığı

darulaceze@darulaceze.gov.tr
www.darulaceze.gov.tr

Darülaceze Caddesi, No:51 Okmeydanı
ŞİŞLİ/İSTANBUL

kapı ÖZEL SAYI 2018

1895
DARÜLACEZE
BAŞKANLIĞI

kapı

DARÜLACEZE

Aylık Kültür ve Aktüalite Dergisi

ÖZEL SAYI 2018

İNSAN BEYNİNİ
ANLAMAK
Prof. Dr. Adnan **YÜKSEL**
Biruni Üniversitesi Rektörü

YUVANIN GERÇEK SAHİBİ
KADIN
Prof. Dr. Nigar DEMİRCAN **ÇAKAR**
Düzce Üniversitesi Rektörü

KIZILDENİZ'İN İNCİSİ
SEVÂKİN
Prof. Dr. Süleyman **KIZILTOPRAK**
TİKA Macaristan Koordinatörü

YAŞA DAYALI YOKSULLUK
VE BİR ÇARE OLARAK
DARÜLACEZE
Doç. Dr. Şerif **ESENDEMİR**
Yıldız Teknik Üniversitesi

MASADA KAYBEDİLEN
VATAN TOPRAĞI
AFRİN
Enes **DEMİR**
Tarih ve Arşiv Uzmanı
Başbakanlık Devlet Arşivleri

DARÜLACEZE BAŞKANLIĞI

kapı
DARÜLACEZE
Aylık Kültür ve Aktüalite Dergisi

DARÜLACEZE BAŞKANLIĞI ADINA
İMTİYAZ SAHİBİ
HAMZA CEBECİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
AHMET MALATYALI

DANIŞMA KURULU
FATMA BETÜL SAYAN KAYA
AYSEL KANDEMİR
HAMZA CEBECİ
NECMETTİN BİLAL ERDOĞAN
ABDÜLHAMİD KAYIHAN OSMANOĞLU
ABDURRAHMAN TOPBAŞ
FUAT KULAÇOĞLU
ŞERİF ESENDEMİR
TAYYİP YAŞAR
HASAN ŞAHİN
NAMIK AYHAN
DERYA YANIK

EDİTÖR
ERSOY ERYAN

YAYIN KURULU
HAMZA CEBECİ
AHMET MALATYALI
MEHMET AYHAN ÖMEROĞLU
MERVE ÇAKIR
İLHAN UĞUR
FUNDA ERSİN
SELDA TAŞ
NEVZAT ÖZKAYA
ERSOY ERYAN

KURUMSAL İLETİŞİM
BURAK AFŞAR

HUKUK DANIŞMANLARI
HASAN ŞAHİN
NAMIK AYHAN
DERYA YANIK

ARŞİV-FOTOĞRAF
ALİ BAKÇA
SAMET TOPRAK

Darülaceze Cd. No:51 Okmeydanı - Şişli /İSTANBUL
440 60 80
www.darulaceze.gov.tr
"kapı"nın
Grafik Tasarım ve Mizampajı
Darüleceze Başkanlığı
Basın Ofisi Tarafından Hazırlanmıştır.

T.C.
AİLE VE
SOSYAL POLİTİKALAR
BAKANLIĞI

Yeni bir yolculuğa başlarken...

Her yolculuk bir kapıyı açmakla başlar.

Bazen sıkıntılar olanca ağırlığıyla kapına dayanır. Başvurduğun dostlar bile sana kapıyı gösterir. Tüm kapılar yüzüne kapanır.

Bütün takatini kaybettiğinde bile asla ümidini yitirme! Bir **"Şefkat Kapısından"** uzanan eller var.

Tam 123 yıldır iman ile yoğrulmuş merhametin vücut bulduğu bir kurum var. Darülaceze, namıdiğer "**Bab-ı Şefkat";** acziyete çare olan bir şefkat kapısıdır burası. Darülaceze, sahip olduğu özgün yapısı ile dünyada eşi ve benzeri olmayan, vermiş olduğu hizmetle 123 yılı geride bırakmıştır. Ülkemizin köklü yaşlılık kurumlarının başında gelir. Bir taraftan garipler, düşkünler, kimsesizler yurdu, şefkathane; diğer taraftan ise dertlilere deva olan bir şifahanedir. Şemsiyesi altına aldığı sakinlerin hayatlarının son günlerine kadar huzur sağlamış, sokaklara terk edilen çocukları, geçimlerini kendi elleriyle sağlayacakları çağa kadar bakmış ve onlara kabiliyetleri ölçüsünde eğitim sağlamıştır. Bu kimsesiz çocukları bir sanat sahibi yaparak topluma kazandırmıştır.

Biz istedik ki bu Şefkat Kapısına her evden sayfa sayfa birer kapı açalım. Gençler ve yaşlılar, zenginler ve fakirler, hastalar ve hekimler, açlar ve toklar, çareler ve biçareler bu kapıda toplansın.

Her türlü acziyet insan içindir de bilmemek acziyetin neresindedir? Yüce Mevlâ; **"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu!"** diye sorarken bize de sizlere bilenler zümresine girmek için bir kapı araladık. İşte bu yüzden dergimize **"Kapı"** adını verdik.

Darülaceze'nin Ulu Hakan Sultan II. Abdülhamid Han tarafından kurulmuş olması, kurumu daha da önemli kılar. Giriş kapısı olan Bâb-ı Şefkatin kitabesinde kuruluş tarihi 1312 (1895) olarak yazılıdır. Bu, binanın yapımının tamamlandığı yılı gösterir. Ancak Darülaceze'nin açılış töreni Abdülhamid Han tarafından iki defa ertelenmiş, nihayet 1313'de yapılabilmiştir. Bu yüzden Darülaceze binasının bitiş tarihi 1312 (1895), açılış tarihi ise 1313 (1896)'dür.

Kurumumuz kurulduğu günden bugüne 30.000'i çocuk olmak üzere toplam 72.000 kişiye Şefkat Yuvası olmuştur. Halen 600'e yakın insanımızı, kuruluş felsefesinden ödün vermeden barındıran Darülaceze din, dil, ırk, cinsiyet ve mezhep farkı gözetmeksizin cami, kilise ve havrasıyla dünyada eşi benzeri olmayan bir hayır kurumudur.

Amacımız Darülaceze'nin taşıdığı anlamı, burayı en zor zamanlarda kuran Sultan II. Abdülhamid'in fedekârlıklarını ve buranın tarihi misyonunu asrın idrakine söyletebilmektir.

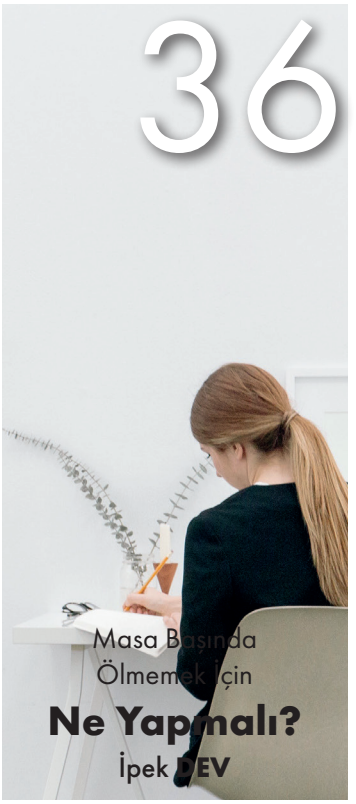
Bu yolculukta her daim yanımızda olmanız temennisiyle **"Kapı"** hepimize hayırlı olsun.

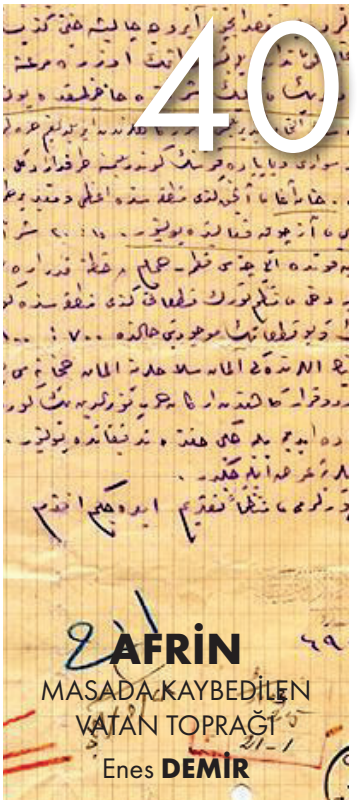
Mimar Ahmet MALATYALI
Darülaceze Başkan Yardımcısı
Genel Yayın Yönetmeni

içindekiler

6 RESMİ BELGELER IŞIĞINDA **DARÜLACEZE'NİN KURULUŞU**

16 **İNSAN BEYNİNİ ANLAMAK** Prof. Dr. Adnan YÜKSEL

24 **OSMANLI'DAN CUMHURİYETE ENDÜSTRİ MİRASIMIZ** MUSTAFA BOZDEMİR

30 **DİJİTAL DİPLOMASİ VE VATANDAŞ GAZETECİLİĞİ** SAİD ERCAN

44 **BAGIRSAK** Prof. Dr. Mesut ŞEN

46 **OSMANLI'NIN ENGELLENEMEYEN YÜKSELİŞİ** Dr. Eğitim Görevlisi Uğur KURTARAN

52 **EPSOM TUZU** Diyetisyen Emre UZUN

58 **RÖPORTAJ** Prof. Dr. Nigar Demircan ÇAKAR

62 **YAŞA DAYALI YOKSULLUK VE BİR ÇARE OLARAK DARÜLACEZE** Doç. Dr. Şerif ESENDEMİR

64 **MERHAMET VE EMPATİYİ BİYOLOJİK OLARAK ANLAMAK** Dr. Murat ALTIN

68 **SEVAKİN** Prof. Dr. Süleyman KIZILTOPRAK

76 **REİS BEY VE MESUT UÇAKAN** RÖPORTAJ

80 **ŞİFALI BİTKİLER KÜTÜPHANESİ** Prof. Dr. İbrahim Adnan SARAÇOĞLU

84 **OKMEYDANI VE OKÇULAR TEKKESİ**

90 **İZ BIRAKANLAR** MEHMET AKİF ERSOY

94 **SÖZLER KAPISI** SEZAİ KARAKOÇ

YAŞA DAYALI YOKSULLUK VE BİR ÇARE OLARAK DARÜLACEZE

Doç. Dr. Şerif **ESENDEMİR**

YTÜ İTB Bölümü Öğretim Üyesi ve
ASPB Darülaceze Başkanlığı İdare Meclisi Üyesi

Günümüz dünyasında kapitalist ekonominin gelişmesi beraberinde bir yandan aşırı tüketimi getirirken öbür yandan da yaşa dayalı yoksulluğu artırmaktadır. Özellikle büyük oranda çalışan yaş grubu dışında kalan 14 ve altı ile 65 ve üstü yaş grupları bağımlı yaş grupları oldukları için bunların yoksulluk düzeyleri yüksektir. Birinci yaş grubunun çalışma yaşına gelmemeleri ve ikinci yaş grubunun da emeklilik nedeniyle çalışma hayatından ayrılması yoksulluk düzeylerini etkilemektedir.

Dünya genelinde her altı çocuktan birinin yoksul olduğu görülmektedir. Bu yaşlıda da farksız değildir. Göreceli olarak yoksulluğun eskiye nazaran düşme trendinde olduğu söylense de genel itibariyle yoksulluk oranı hâlâ çift haneli rakamların altına düşmemiştir. Bu da yoksulluğun hâlâ dünya için büyük bir tehdit olduğunu göstermektedir.

Yoksulluk gelişmekte olan ülkeleri daha fazla etkilemektedir. Neredeyse yoksulluğun sonucu olarak açlık sorunuyla baş başa kalan insanların %98'i gelişmekte olan ülkelerin insanlarıdırlar. Kötü beslenme nedeniyle hastalıkların ve ölümlerin büyük kısmı da bu ülkelerde görülmektedir.

Peki biz neden yoksulluk diyoruz? Çünkü o sadece bir tek ülkenin değil bütün dünyanın ortak bir sorunudur, hatalı bir şekilde inşa edilmiş toplumsal yapının sonucudur, eğitimsizliğin ve çoğu suçun kaynağıdır.

Birincisi, her ne kadar yoksulluk bugün daha çok gelişmekte olan ülkeleri tehdit eder gibi görünse de gelişmiş ülkeler bundan tamamen azade değillerdir. Zengin olan ülkelerde orantısız

bir şekilde artan zenginlik yoksulları yoksun oldukları konusunda biraz daha bilinçli hale getirmektedir. Başka bir deyişle, başkasının sahip olduğu her şey, diğerlerinin ondan mahrumiyetini de ortaya koymaktadır. Bu mahrumiyet hali ise bu insanları çok farklı arayışlara itmektedir.

İkincisi, toplumsal yapının yanlış bir şekilde inşa edilmesi yoksulluğun ana sebeplerinden biridir. Toplumsal yapının ekonomik, ilmi, demografik ve manevi ayakları topalsa yoksullukla mücadelenin yürümesi zaten mümkün değildir. İnsanların bir birikiminin olmaması ve yatırım yapma imkânına sahip olmamaları toplumsal yapıda yoksulluğun ekonomik boyutunu göstermektedir. Üstelik tasarruf tedbirleri yerine aşırı harcamalar bunun yerini almışsa düzenin sağlanması büyük bir zaman alacaktır. Kolonyal, emperyal ve işgal geçmişine sahip ülkelerde bunlar küresel kapitalist düzene artı bir değer katacak şekilde devam etmektedir, ancak bunlara maruz kalan ülkeler ise devamlı eksi değerdedirler. Öyle ki bazı ülkelerde kolonyalizmin sona erdiğine dair "özgürlük" naraları atılsa da neo-kolonyalizm daha önce sömürdüğü ülkelerdeki insanların tüketim alışkanlarını kendine uyarlayarak insanların artık keyifle/rızaya dayalı olarak sömürü düzenine katılmaları sağlanmaktadır. Adeta küresel kapitalist dinin mabet yerlerine dönüşen mekânlarda bu dinin mensupları çılgınca nefsani arzularının peşinden koşmaktadırlar. İnsanları nefis terbiyesine ve tezkiyesine sevk edecek bütün araçlar yakılmış yerine tersine bunları kışkırtacak enstrümanlar çalışır hale getirilmiştir.

Üçüncüsü, toplumsal yapının temelinde (b)ilim yoksa o yapı çökmüştür demektir. Her konuda olduğu gibi yoksulluk konusunda da toplumun eğitim düzeyi çok etkilidir. Özellikle kadınları iyi eğitim almış toplumlarda ailenin ve toplumun temelleri her açıdan çok sağlamdır. Mesela, "Yaşlılığın feminenleşmesi" kavramıyla dile getirilen olgu 65 yaş öncesinden eğitim almadıkları için yaşlanan kadınların bir emeklilik maaşından ve sosyal güvenceden mahrumiyetleriyle alakalıdır. Yaptıkları ev işlerinin de ücretli iş kapsamında olmaması kadını yaşlılık günlerinde sosyal güvencesiz bırakmaktadır. Oysa kadına iyi eğitim vermiş toplumlar, kadınların ataerkil yapıyı aşarak farklı yerlere gelmesine imkân sağlamışlardır. Çünkü eğitim toplumsal tabakalaşmada sınıflar arası geçişi sağlayan ana etkenlerden biridir. Aksi takdirde kast sisteminde olduğu gibi insanların durdukları yerde saymaları ve bunun çocuklarına geçişi olacaktır.

Son olarak, neredeyse bütün suçların oluşmasında yoksulluk faktörü de etkilidir. Bunda kesinlikle "Bütün yoksullar suçludur" önermesi çıkarılmamalıdır, çünkü yoksulluk suçun şartı değildir, suç ancak yoksulluğun sonucu olabilir. Bu nedenle, suçu ortadan kaldırmak için yoksulluğu ortadan kaldırmamız gerekmektedir.

Şüphesiz ki yaşlılığa maruz kalan iki büyük kitle vardır: Yaşlılar ve çocuklar. Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfus daha fazla olduğu için yaşlı yoksulluğu daha belirgin olabilir, fakat hem yaşlı yoksulluğu hem de çocuk yoksulluğu ile mücadele eden ülkeler gelişmiş ülkelerdir. Toplumuz da Osmanlı'nın son dönemlerinden beri yaşa dayalı bu iki yoksulluk tipiyle mücadele etmiştir. Ki bundan dolayı Cennetmekân Sultan II. Abdülhamid Han tarafından 1985'te açılan Darülaceze, özünde bu iki yoksulluk şekliyle mücadele kurumudur. Toplumda aceze kalmış/yoksul olmuş çocuk ve yaşlılar bu şefkat kurumuna alınmışlardır. Kurumda bulunan farklı atölyelerde çocuklara iyi bir eğitim verildikten sonra yoksulluğu yenmeye yemin etmiş bir şekilde iş hayatına atılmaları sağlanmıştır. Kurum onlar için bir eğitim yurduna dönmüş; elde ettikleri farklı becerilerle toplumun yapısını olumlu yönde değiştirecek aktörlere dönüşmüşlerdir. Yaşlıların da buradaki rolleri bundan farklı olmamıştır. Belki çocuklar gibi bir meslek edindikten sonra kurumun dışına çıkmamışlardır, ama yaptıkları el emeği göz nuru ürünleriyle kuruma/topluma katkı sunmaya devam etmişlerdir. Böylece Darülaceze'de aktif yaşlanan bu büyüklerimiz her zaman topluma örnek olmuşlardır.

Hülâsa, bazı yaşlılarımızın pasif bir duruş sergileyerek hayattan el etek çekip artık ölümü beklemeleri sorunlarını artırdığı gibi yoksulluklarını da artırmaktadır. Asırlık Darülaceze modeli, bunun çözümünü yıllar önce üretmiştir. Bunun asrın idrakine söyletilip genişletilerek yeni yerlerle taçlandırılması için de birtakım adımlar atılmıştır. Bu da yaşlılığın getirdiği sağlık sorunlarının yanı sıra yoksulluk sorunuyla da mücadelede yaşlılarımızla birlikte olmaktır. Lâkin tıbbi meselelerin çözümü ve tedavi şekli belirli bir sisteme bağlanmış olsa da sosyal meselelerden biri olan yoksulluğun çözümü daha karmaşık bir hal alabilmektedir. Hamd olsun toplumumuzda mutlak yoksulluk dediğimiz durum olan günde evine bir ekmek dahi götüremeyen veya yiyemeyen insanlar ülkemizde yoktur. Göreceli yoksulluk dediğimiz kanaate dayalı yoksulluk konusunda ise toplum olarak birçok eksiğimiz vardır. Oysa bunun sonu yoktur. En zenginler bile kendi aralarında göreceli olarak birbirlerinden daha düşük/yoksul olabilmektedirler. Peki bunun çözümü nedir? Çoğu bulmak için aza kanaat… Yani bir Hadis-i Şerif'te geçtiği üzere insanın kısmetine düşen rızka razı olma hali olan kanaat, fakat Feriduddin-i Attar'ın dediği gibi **"Kanaatten nasibi olmayanı dünya malı nasıl zengin etsin?"** Çok şükür ki yaşlılarımız/büyüklerimiz kanaat konusunda da topluma güzel bir örnek teşkil etmektedirler.